

ב אלול תשע"ב
20 אוגוסט 2012
תיק מס' 72055

פסק דין

בעניין שבין

התובע

לבין

הנתבע

א. הרקע העובדתי ונסיבות הצדדים

בחדש ספטמבר 2011 התקשרו הצדדים להסכם בהסכם על פיו התובע ישף מחסן של הנתבע וכי שיראו אותו למגורים. הצעת המחיר עלייה הוסכם עמדה על סך של 27,000 ₪. סך הכל שולם לתובע 24000 ₪ בלבד והDOB צורש לקבל את יתרת הסכום בסך 3,000 ₪.

ההצעה(price) שהגיעו התובע כוללת בין השאר חיבור לביבוב. ההצעה(price) ניתנה מתוך הנחה כי החיבור לביבוב יעשה על ידי התחרותות לצנרת קרויה. לבסוף הסתבר כי הצנרת אינה מתאימה לביבוב ויש להתחבר לצנרת מרוחקת יותר בעלות גבוהה יותר. התובע היזמין מחפرون על מנת לבצע את העבודה ואז התברר כי החזר הבנייה על גבי אספלט שאינו מיועד למחפرون. התובע והנתבע הסתפקו מהו האופן המתאים והזול לפתרון בעית הביבוב והחליטו על תליית צינור ביוב חיצוני בעלות של 2,800 ₪.

בנוסף לכך כללה ההצעה(price) בניית מקלחת עם 4 נקודות מים.

לדברי התובע הנתבע לא רצה דוד ורצה לחמם עם אטמור אך לאחר מכן, במהלך הבניה, קיבל את דעתו וחזר בו וביקש הוספת דוד ונקודות מים חמימים. התובע טען שסטוכם בין הצדדים שהוא יעשה עבודה זו בעלות של 2,000 ₪ נוספים.

לדברי הנתבע סיכמו הצדדים על הוספה דוד עוד לפני הגשת ההצעה(price). לאחר שנדרש ממנו לשלם תשלום נוספת שלם 800 ₪ על הדוד וכשהלא נתקבלה דרישתו אמר שיעשה את העבודה ועל המחיר ידברו אחרי ביצוע העבודה.

בנוסף לדבריו, כוללת התביעה את התביעות הבאות:

1. 100 ₪ עבור פעולה אשר לדברי התובע הוזמן על ידו לבקשת הנתבע לנקוט את הגינה מפסולת שאינה פסולת בניין. לדברי הנתבע הוא לא ביקש כל פעולה והפועל ניקה את הבניין בלבד.
2. 180 ₪ נוספת עבור כיריך יותר ממה שנכלל בהצעת המחיר.
3. 150 ₪ עבור דוגמאות מיוחדות למטבח אשר נבחרו במיוחד על ידי אשת התובע.

בעניין שתי התביעות האחרונות, לדברי התובע אשטו של הנتابע התקשרה אליו מהחנות והוא אמר לו לפני הקניה כי הלקוח היקר ידרוש תופסת תשלום היא הסכימה ורשמה את הקניה בוחנות על חשבון התובע. הנتابע מכחיש ואומר כי סוכם שאשתו תוכל לבחור כירור ודוגמאות כרצונה.
ס"ה לסעיף זה - 330 נ.

3. החזר מע"מ – בעקבות הגשת התביעה איים הנتابע על התובע באמצעות אדם שלישי בשם ד' כי ישין עליו במס הכנסה, על כך שקיבל כסף מזומנים ולא הוציאו עליו חשיבות. בעקבות איום זה הזדרז התובע להוציאו חשיבות על כל הסכום שקיבל דהינו 24,000 ש' ולשלם על הסכום מע"מ כדין (16% בזמן התשלומים). התובע מבקש להוסיף לתביעתו את המיע"מ על הסכום שקיבל למעשה מע"מ על סכום של 10,000 ש' אותו הבטיח לנتابע לסוג על חשיבותו.
ס"ה דורש הנتابע עבור תשלום זה סכום של 2,240 ש'. על הסכומים אותם קיבל בתביעה נוספת התובע על המיע"מ.

תביעת הנتابע

מאייד גיסא תובע הנتابע בתביעה נגדית את התובע לתקן ארון מטבח שדלתותיו ומגרוטיו אין תקינות.

דיון ההלכתי

ב. הכרעה בין הגראות

בעניין הסכום ששולם, נמצא זוויג ברור במסמך אותו החזיק הנتابע ובו היו כלולים כל הסכומים אותם שילם הנتابע לתובע במהלך התקופה, וליד כל סכום מופיע חתימת התובע. ליד אחד הסעיפים (סעיף הנגירה) מופיע בעפירותו הסכום 2,000 ועל גביו מופיע תיקון לסכום גבוה יותר. כן תוקן הסכום הסופי מ-24000 ל-25000 ש' באותו האופן. מלכתחילה טען הנتابע כי שילם 3000 ש' ורק כאשר בית הדין חקר ודרש הוודה הנتابע כי באמת שילם לתובע 2000 ש', אלא שאשתו אמרה לו לשנות זאת והשינוי נעשה אחורי שהתובע חתום על הסכום הנמוך ושלא בנסיבות התובע ושלא בידיעתו. בית הדין רואה מעשה זה בחומרה רבה בעקבות דברי חז"ל הרואים במעשה זה ממשום חוץפה יתרה שאין לצפות אותה משום אדם סביר (עיין רשי"י מסכת גיטין דף ג עמוד א ד"ה נעשה וכי שנחקרה). ועל הרבה פחות מזו אמרו חז"ל "אל תשכנ באהלך עליה" (כתובות יט ע"א).

הנתבע העביר למחרת הדיון מכתב לבית הדין ובו הוא מנסה להסביר את דבריו בהסבר הבא: "אני רשותי לעצמי בטעות כתזכורת בלבד 2000 שח וליד הסכום רשותי [התובע] וזה פרח מזיכרוני ולא [התובע] חתם... וכן בשאלתי את אישתי היא אמרה לי שנתנה לו בזמן 3000 שח ולא 2000 שח וכך תיקנתי לעצמי כתזכורת". יש בדברים ממשום "טעון וחוזר וטעון" כמו שפסק המחבר (שולחן ערוך חושן משפט הלכות טוען ונטע סימן פ סעיף א):

מי שטוען בב"ד טענה אחת ונתחייב בה, אינו יכול לטעון טענה אחרת שסתורת הראשונה אבל אם בא לתיקן טענה ראשונה ולומר: כך נתקונתי, ויש במשמעותה לשון שסובל זה התקון, שומעין לו. במקרה דברים אמורים, שלא יצא מבית דין. אבל אם יצא מבית דין, אין שומעין לו, דהיינו למدوוה לטעון שקר.

בנידונו דין הנتابע כבר "יצא מבית הדין" ולכן איןנו נאמנו. מה עוד, גם על פי דבריו האחוריים זייף את חתימתו הutowע למטרות שתכתב שהתכוון לכך ששלים לתובע, השם "[התובע]" כתוב בשורת החתימות, لكن הדברים אינם מסתברים.

זאת ועוד גם בנוגע לעבודת הביבוב נמצא סטיות בדברי הנتابע, שטען הנتابע מתקתחילה כי לא ذובר עמו כלל על כך שהעובדת עשויה לעלות סכום נוסף מעבר למה שסטוכם בהצעת המחיר ורק בעקבות עדות בעל המחרףו חוזר בו והודה כי ذובר על סכומים נוספים.

יתר על כן, הנتابע נמצא מכחיש את עצמו שוב ושוב גם בנוגע להתקנות דוד המים. בכתב ההגנה אותו שלח לבית הדין טוען כי העובדה שדובר על מחלוקת ממנה משמע שהדבר כולל דוד מים ובלשונו "פשוט לכל בר דעת שמדובר גם בדוד + נקודות מים שהמקלה תהיה ראוי לשימוש". דהיינו, הוא זכאי לדוד מסוים שכך מקובל. לעומת זאת כאשר נשאל ונדרך בבית הדין אמר כי "לגביו הדוד דיברנו לפני הצעת המחיר ולא אח"כ תוק כדי עבודה. רק באמצעות העבודה הוא דרש כספ. אמרתי לו שאני מוכן להוציא 800 ש"ח ותו לא. לא אהיה מוכן להוציא על נקודות המים. אמרתי לו שיעשה ואח"כ נסגור העניין" (בפרוטוקול עמוד 4). כלומר כן ذובר מראש במפורש על הדוד. והנה אם באמת ذובר מראש על התקנות דוד מודע נדרש הנتابע להסתמך בכתב ההגנה כל הדעת של "כל בר דעת" הרי לדבריו סוכם במפורש על דוד לפני הגשת ההצעה. כמו כן אם ذובר מראש על דוד מודע הסכום להוציא 800 ש"ח על דבר שנכלל במפורש בהצעת המחיר? ומהו אמר שידברו על המחיר אח"כ הרי כבר דיברו על הכל?

אכן, מבחינה הלכתית צורפה כתב ההגנה איינו נחשב כחלק מהדין בבית הדין משום שיתכן ולא חשף הנتابע את כל טענותיו אך אין בכך כדי לשנות את התרומות בית דין כי בנושא זה דבריו של התובע מבוססים ואילו דברי הנتابע רצופים באירועים ונסיבות למכביר.

ג. הפרשי התשלומים

כפי שנאמר לעיל מוסכם על שני הצדדים כי ההצעה מחיר עמדה על סכום של 2,7000 ש"ח ואילו בפועל שולמו רק 24000 ש"ח. גם אם בשלב ראשון טעו הנتابע כי שילם 25,000 ש"ח הרי שבסתומו של דבר חוזר בו והודה לדברי התובע. **אי לכך פסק בית דין כי על הנتابע לשלם לתובע את יתרת הסכום בסך 3,000 ש"ח.**

בנוקזה זו מוסיף בית הדין ואומר כי הלנת שכרו של העובד הינה מעשה חרמור ביותר אותו אוסרת התורה במספר איסורים אשר תכליות כולן לדאוג כי אדם שביצע עבודה עבור חברו קיבל את שכרו בסיכון לסיום העבודה. על כך אמר השולחן ערוך (חוון משפט סיימן שלט):

מצוה לחת שכר שכיר בזמןנו, ואם אחריו עובר בלואו.

כל הלקוח ששכר שכיר כאלו נוטל נשמהו, ועובד בחמשה לאוין ועשה.

ד. **תוספת תשלום על התקנת קו ביוב**

בית הדין שמע את דברי הצדדים ומתוך הדברים הבהיר, כי גם הנتبע ידע כי הערכת התובע את עלות התקנת הביוב, בשעה בה נתן את הצעת המחיר הייתה מובוססת על הנחה מוטעית לפיה די בקו קצר של 3 מ' על מנת להתחבר לצנרת קיימת באמצעות בריכה. בית הדין אף שמע את דברי העד להם הודה הנتبע לפיהם לפני מציאת פתרון חלופי לחפירת תעלה מתחת לascalט עליון נמצאת הגינה של הנتبע דנו הנتبע והቶבע בחלופות שונות ובעליות השונות הנגוראות מהן. מכאן מסיק בית הדין כי היה ברור לנتبע כי כל אופציה אחרת מלבד זו שסוכם עליה בהצעת המחיר תעלה סכום כסף נוספת ישთ על הנتبע. לאור העובדה שבעניין זה היו סטיות בדברי הנتبע מקבל בית הדין את דברי התובע לפיהם מדובר בלבד וזהו סכום הצדדים לפני ביצוע העבודה.

ቤת הדין פסק כי על הנتبע לשלם לתובע סכום של 2800 ₪ עבור **תוספת העבודה על הביוב**.

באשר לדבריו של הנتبע כי על בעל המकצוע לשאת באחריות ובעליות הגבותות של הביוב שהתגלו היוות וחוא איש המקצוע ובאחריותו לבדוק דבר זה. טענה זו אינה רלוונטית לאחר שהנتبע כי יידע אותו התובע על התוספת לפני ביצוע העבודה והוא הסכים לה וברגע שהסכמים הדבר מחייב אותו. גם מה שטען הנتبע שסביר שסכום זה כולל בהצעת המחיר המקורי לא מסתבר האם הדבר לא הייתה כל רלוונטיות לידע את הנتبע בדבר. ממילא יש להסיק כי הנتبע הבין שהדבר יהיה כרוך בתוספת תשלום.

זאת ועוד, סכום זה אף נרשם על ידי התובע במחברתו של הנتبע. למורתו שהנتبע טען בבית הדין כי לא הבין מה כתוב שם התובע, מסתבר לומר שלא היה מסכים לכתיבת דברים סתוםים או סכומים שונים, אם אכן כפר מעיקרא בסכום התוספת. טענה זו תקפה לדעת בית הדין גם לגבי הסכום של תשלום התשלום על הדוד אשר תידון להלן גם תוספת זו צוינה במחברתו של הנتبע.

ה. **תוספת תשלום על הדוד ונקודות המים**

בນוקודה זו הייתה החששה בין שני בעלי הדין.

לדברי התובע לפני תחילת העבודה דיברו הצדדים על האופן בו יספקו מים חמים למקלחות והנتبע אמר שיסתפק באמתו אשר אין דריש נקודות מים חמים. בפועל במהלך העבודה הורה הנتبע לתובע להתקין דוד ונקודות מים בעלות של 2000 ₪ ס"ה.

הנتبע מכחיש זאת ואומר כי הסכום על בניית הדוד נעשה מראש בשעת הגשת ההצעה המחיר. אולם לאור הנאמר לעיל בית הדין מקבל את טענת התובע ומהיב את הנتبע בתוספת תשלום של 2000 ₪. יתר על כן, גם לדברי הנتبע, התובע דרש סכום נוסף היה עליו וכיום ולבסוף אמר הנتبע "שיעשה ואח"כ נסגור העניין". במרקחה זה קובעים חז"ל כי הסכם האחרון שנtabע לפני שbowca העסקה הוא הסכם המחייב את הצדדים. כך שניינו בתוספתא (מסכתקידושין פרק ב הלכה ט) :

זה או מ' במנה וזה או מ' במתאים והלך זה לבתו ואחר כךتابעו זה את זה אם הולוקה תבע את המוכר ייעשו

דברי מוכר ואם המוכר תבע את הולוקה ייעשו דברי לוקה

וכך פוסק גם השו"ע חושן משפט סימן רכח סעיף א:

המבקש לחייב מחייב מכך, מוכר אומר: במתאים אני מוכר לך, והולוקה אומר: אני לוקח אלא במנה, והלך זה לבתו וזה לבתו, ואחר כך נתקבצטו ומשך זה החפץ סתם, אם המוכר הוא שתבע הולוקה ונתן לו החפץ, איינו נותן אלא מהה. ואם הולוקה הוא שבא וממשך החפץ סתם, חייב ליתן לך.

דהיינו, האדם הפועל למימוש העסקה אחר הוויוכות על המחיר, נחשב כמי שמקבל את דרישת חביו. וכך כשהסכמים הנتابע להתקנת הדוד ונקדות המים נחשב כמי שהסכמים למחיר שדרש התובע, אף שלא אמר זאת במפורש.

כפי שהזכרנו לעיל, גם תוספת זו של 2000 ל"ח צוינה במחברתו של הנتابע ויש לדבר משקל.
אי לאכז' מקבל בית דין את התביעה גם בסעיף זה ופוסק כי על הנتابע לשלם סכום של 2,000 ל"ח לתובע עבור התקנת הדוד ונקדות המים.

לדעתי אחד הדיינים, יש לבסס חלק מון ההכרעות לעיל, על סמכות בית הדין להכריע באומדן מכח פשרה.

ו. התביעות הנוספות

התובע דרש סכומים נוספים עבור מוצרים שלדבריו היו יקרים יותר ממה שהוצע בהצעת המחיר (80 ל"ח עבור כיוור עגול ו 150 ל"ח עבור דוגמאות מיוחדות). לדבריו הדבר נאמר במפורש לאשתו של הנتابע כאשר הייתה בחנותו חומרני הבניין. הנتابע הכחיש זאת. אך הוסיף "siccuno לפני תחילת העבודה שאשתי תבחר את הדברים והוא הסכים". אין לקבל טענה זו, שכן לא הגיוני כי קבלן יסכים לקבל כל מוצר שיבחר הלקוח ללא כל הגבלת סכום. בנוסף לתובע סכום כסף נוסף בסך של 100 ל"ח אותו שילם לפועל לנוכח את גינותו של הנتابע. גם את עובדה זו הכחיש הנتابע וטען כי הפעול ניקה את פסולת הבניה של התובע.

בית הדין נדרש לשאלת כיצד לנוכח בנסיבות בו אין ראיות והצדדים מכחישים זה את זה. ההלכה קובעת כי כאשר ישנה הכחשה בין התובע לנتابע יש להשביע את הנتابע שבועת "היסט" כפי שכותב הרמב"ם (הלי טוען ונטען פ"א ח"ג):

הטוען מטלlein על חביו וכפר בכל ואמר לא היו דברים מעולם... או שאמר אמרת שהיה לך אצלך אבל מחלת לי או נתת לי או מכרת לי או החזרתי לך או שטענו חטים והודה לו בשעריים בכל אלו פטור משבועת התורה, אבל חכמי הגمراא תקנו שישבע הנتابע בכל אלו שבועת היסת ויפטר

מנาง הדיינים היום שלא להשביע כלל אלא להתאפשר (עיין צי"א חלק ז סימן מה קוני אורחות המשפטים פרק ו). מנהג זה מבוסס על דבריו הטورو (בסי' יב ובשו"ע שם סעיף יב) האומר:

אם יש שבועה ביניהם רשאי לעשות פשרה ביניהם אפילו לאחר גמר דין כדי ליפטר מעונש שבועה.

אפשרות זו עשויה להפוך להיות חובה במקרים מסוימים לאור דברי המדרש (ויקרי"ר פ"ו אשר נפסקו בשוו"ע (חוושן משפט סימן פז סעיף לו):

אין מוסרין שבועה למי שרצ' אחר שבועה

במקרים אלו כתבו הפסוקים כי חובה על הדיינים לפרש (שער המשפט שם כז). כיון שהיום אנשים אינם מודעים לחומרתה של השבועה נহגו לישם הלכה זו באופן קטורי בכל הדיינים. בעניין שעור הפרשה על השבועה עיין בתשובות השבות יעקב (המובאות בפתח"ש י"ב גס"א ז) שבאופן עקרוני פרשה נעשית ע"פ היחס 1:2 כאשר יחס זה נקבע בגבול תחתון לפרש דהינו שכאשר נראה לדיניים שהוא"ד ואובן חייב ונדרשו לעשות פרשה לא יכולו אותו ביותר משיליש וככל שמידת הבטחון שלהם בחיובו גדלה כך יש להם לזכותו לפחות מכך.

אומנם דברי השבות יעקב אינם מתייחסים לחיוב שבועה אלא לאופן עשיית פרשה במקומות בו הדיין נוטה לאחד הצדדים אך דבריו הורחבו והפכו להיות מנהג הדיינים גם בכל הנוגע לחיוב שבועה (כמפורט בשווית דברי מלכיאל חי"ב סי' קל"ג) ובמקרים שמתחייב היסט לחייבו שליש בתורת "פדיון שבועה" ובמקומות שמתחייב שבועה ראוי לחייבו שני שליש. גישה זו מבוארת ע"י הדברי מלכיאל בכך שככל שהשבועה "כואתת" יותר למחייב השבועה כך שווה היא יותר ובוודאי שככל שמדובר בשבועה חמורה יותר וככל שמשמעותו יותר בשבועה זו עומדת להיות בשקר כך עונשה חמורה יותר ושווה היא יותר לנשבע ויש לחייבו ביותר.

לאור הדברים הללו נראה שיש להבחין בין התביעות השונות: בנוגע לתביעת השניה שני הצדדים מעלים טענות סבירות וכיון שאין אפשרות להוכיח לכך או לכואן יש לחייב את המתבע בשליש מהსכים דהינו 33%. לעומת זאת בנוגע לתביעת הראשונה אודות המוצרים הנוטפים טוענתו של המתבע בלתי סבירה ולכן לאור פסיקת הדברים מלכיאל שהובאה לעיל קובע בית הדיין כי המתבע חייב בשני שליש מהסכים דהינו 220%.

לסיכום סעיף זה בית הדין פוסק כי המתבע חייב לשלם 253 ₪ לתובע.

ג. תשלום המע"מ

באופן עקרוני על כל אדם לשלם את המיסים אותם דורשת המדינה ממנו ואין לרמות את רשותה המס כלל. המצויאות בה אנשים, ואפילו יראי שמים, מרמים את רשות מס הכנסת ומדווחים דיווחים שקרים על מנת לשלם פחות מס הינה מציאות פסולה ואסורה על פי ההלכה. שכן חלק מסוימות השלטון המוקנות לו על פי התורה הוא גביה מסים. וכך פוסק השו"ע חושן משפט סימן קסג סעיף א:

כופין בני העיר זה את זה, לעשות חומה, דלתים ובריה לעיר... הנה: וזה לכל צרכי העיר... כל הדברים בעיר חייבים ליתן לה

כמו כן סמכות זו מוענקת למדינה מכח דין דמלכותה כפי שפסק השולחן ערוך (חוון משפט סימן שסט):
דין דמלכות דין. ולא עוד אלא שהمبرיח מכם זה, עובר על לא תנוזל (ויקרא יט, יג), מפני שהוא גוזל מנה המלך, בין שהוא מלך ישראל בין שהוא מלך עובד כוכבים.

اعפ"כ חובה זו הינה חובה שבין מספק השירות (במקרה שלנו – התובע) ובין המדינה ואין הדבר נוגע כלל למקבל השירות (במקרה שלנו – המתבע). מהגדירה זו אנו מגיעים לשתי מסקנות:

על כן, משנקבע הסכום הכלול שעל המתבע לשלם (24,000 ₪) אין בסיס לתביעה נוספת. התובע היה רשאי לפסוג על עצמו את המע"מ ולשלם אותו מותוך הסכום אותו קיבל מהמתבע. لكن אחורי אשר הסכום התובע לקבל את הסכום בזמןן ולא חייב את המתבע במע"מ לא יכול להתבע לחזור בו. גם אם התובע החליט כי כדאי לו לשלם

מחשש פן הנتابע ילשין עליו לא ניתן לראות את התובע וכלל היותר מדויבר בנסיבות. יתר על כן, מכיוון שמדובר בגרמא שאינה וודאית וגם לדברי הנتابע האIOS רק בא להפעיל על התובע לחץ על מנת שזה יתאפשר עמו, לא ניתן לחייב את הנتابע בסכום זה ודינה של תביעה זו להדחתה. עם זאת, למורת החובה הגדולה שטיפילה ההלכה על התובע לשלם את המס כדין, הנتابע נהג שלא כהוגן כאשר איים על התובע שילשין עליו בפניו שליטנות המס. במקרה, גם אם התובע נהג על פי חוק, הלשנה כזו עשויה להזיק לתובע באופן רחב, הרבה מעבר למיצוי החובות כלפי מס הכנסה, והרבה מעבר למערכת היחסים שבין הצדדים ומעבר לתקן המעוות בעסקה זו. האIOS זו לא נבע ממניעים 'טהורים', אלא נועד לנצל את התובע, ויש לראות אותו בחומרה.

ח. החלטה

א. בית הדין מחייב את הנتابע לשלם לתובע את הסכומים הבאים:

1. 3000 ₪ עבור הפרש בין המחיר הנוכחי בהצעת המחיר ובין הסכום ששולם בפועל.
2. 2000 ₪ עבור התקנת דוד מים.
3. 2800 ₪ עבור התקנת ביוב מעבר למה ששוכם עליו.
4. 220 ₪ עבור חומרי הבניה הנוספים.
5. 33 ₪ עבור פועל לנקיון הגינה.
6. ארגרת בית הדין אותה שיילם התובע בסך 200 ₪.

סך הכל ישלים הנتابע לתובע 8,253 ₪ בתוקף 30 ימים, מיום מתן פסק דין זה.

ב. בית הדין מחייב את התובע לבקר בדירה, לשם ולראות את הטענות בעניין הארוןות ולתקן את הטעון תיקון - אם אכן יshawו פגם בארוןות המטבח של הנتابע. הביקור והתיקונים יבוצעו אחר קבלת התשלומים מהנתבע ולא יאוחר מעשרה ימים מיום קבלת התשלומים המלא מהנתבע.

ובזאתanova על החתום, היום יום שני באלול תשע"ב, 20 באוגוסט 2012.

הרב אורי סדן

הרב בניהו ברונר, אב"ד

הרב יהודה דהן